

Szerkesztői iroda:  
Nagy-Enyeden  
A KIADÓHIVATALBAN  
hová  
a lap szellemi részét illető  
közlemények küldendők.  
Kiadóhivatal:  
Wokál János Könyvkereskedése  
hová  
az előfizetések és hirdetések  
bérmentesen küldendők.  
Kéziratok nem adatnak vissza.

# KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:  
helyben házhoz hordva vagy  
vidékre postán küldve  
- egész évre 4 frt.  
- fél évre . . . 2 frt.  
- negyed évre 1 frt.  
Hirdetmények díja:  
3 hasábos petit-sorért, vagy  
ennek helyéért 5 kr.  
Bélyegdíjért külön 30 kr.  
Nyilatkozat 15 frt.

## Nagy Péter nincsen többé!

E hó 16-án reggeli 8 óraker távirat érkezett a Bethlen-főiskola tanárai egyikéhez. A táviró egy váratlan hírt, Nagy Péternek, az erdélyi ref. egyházkerület kiváló tulajdonokkal ékeskedő püspökének, halál hírért küldötte meg.

Alig mult el néhány perc: és Nagy-Enyed városa gyászt öltött magára. A Bethlen-főiskola épületén, a ref. egyház templomán, a megyeházán, városházán, a kórházon és mind két kaszinó épületein búsan lengő gyászlobogók hirdették a szomorú, a megrázó hírt, hogy Nagy Péter püspök nincsen többé! . . .

Tehát ismét kidőlt egy a nagyok és derekak sorából! . . . Kidőlt váratlanul, hogy a csapásnak sulya alatt megrendülve tekintsünk az üresen maradt helyre.

Tehát sötét éjbe hanyatlott az a szellem, mely fényével nem csak az erdélyi reformatusok egyházkerületét, hanem az egész magyar protestantizmust körül sugárolta vala.

Elnémultak tehát örökre azok az apostoli ajkak, melyeknek beszédi, mintha egy magasabb világból esendültek volna alá, varázserővel ragadták meg és emelték magokkal a szíveket.

Örökre pihen tehát az a toll, mely a szellemélet mélységeit, a földi érdekek hiu tusakodását és a szeretet hódító hatalmát annyi művészettel, oly mesterileg rajzolta elénk!

Miért panaszkodjunk inkább? Azért-e, mert a szép jellemek egyik kiváló alakja — az ember — hanyatlott a sirba? Azért öltünk-e gyászt, mert a kitűnő író kezéből kiesett a toll? Vagy inkább

azért, mert az igének varázsa az ihletnek mosolya örökre elhalt azokon az apostoli ajkakon?

Nagy Péter koporsója mellett méltán sirathatni mindeniket!

Az ember, az író és a szónok: mindenik nagy vala, mindeniket méltán illeti a gyász!

A véges ész világával beragyogni a szellemélet rejtélyeit, az erkölcsvilág örök törvényeit; ezeket a stíl nemes egyszerűségével mesteri alakba öntve tární fel az ékes szólás hódító erejével: — csak keveseknek jutott osztályrészül.

Nagy Péter e kiváltságot kevesek közé tartozott.

A miket Belényesi Gábor irt: a klasszikus és tősgyökeres magyar irálynak mintaképei. E Belényesi Gábor az író Nagy Péter vala.

És az egyházi szónok? Óh a kik láttuk őt, arczán az apostoli buzgóság és nemes lelkesülés előmlő és szívünkbe is átsugárzó fényével! és a kik hallottuk őt, midőn az urnak házában a bünt és nyegleséget nemes felháborodással ostorozta, vagy hitének szárnyait kibontva szelleme a földieken tul emelkedett és egy magasabb élet örök szépségeit szemlélteté velünk! . . . Óh a kik az ő nemes lényén láttuk a szellem e derűjét és hallottuk ajkairól az ige varázsát: mi az ékes szólásnak erejével oly gazdagon megáldott apostoli férfiú nemes alakját nem fogjuk elfeledni soha! szívünkbe örökre bevészté magát.

És mégis nem azért borul el keblünk, mert a kitűnő író és nagy egyházi szónok nincsen többé!

A mi könyveink az „ember“ koporsójára hullanak.

A mai korban, midőn a közélet mezején oly kevesen őrizik meg a léleknek magasabb czélokra törekvő idealizmusát és a mi viszonyaink között, midőn még az Úr szolgálai is a politikai élet háborgó tengerének piszkos hullámai közé vetik ma-

gukat, hogy aztán beszenyezett paláttal térjenek vissza az oltárhoz, a Nagy Péter élete megbecsülhetetlen drága kincs vala.

Ő is szerette hazáját, tán jobban, mint a lármás hazafiak. Szerette! . . . Ingyen, és nem a jutalom vagy dicsőség reményével küzdött és szenvedett érette.

Élete a hiven teljesített kötelességnek, a nemes czélok szolgálatába szegődött szakadatlan munkásságnak vala élete.

Kerületének közgyűlési termeiben, vagy a zsinati tanácskozások közepette mindenütt megjelenik kimagasló alakja. Most a pártszenvédeyek felkavart hullámain, melyek őt is körül akarják csapkodni, szoritja vissza; majd a kibocsátandó ifjú lelkészeket figyelmezteti soha el nem feledhető beszédének a szív legbensőbb mélyéig ható erejével: vigyázzatok, mert „ha a só megizetlenül, mivel sózatik“; ne feledjétek, hogy „ti vagytok a világ savai.“

És nála e só nem izetlenült meg soha. A palást rajta ama nemes idealizmusnak vala szent szimboluma, mely oly széppé és vonzóvá tette az ő egész életét családjában és családján kívül egyaránt, hogy neve után méltán tehetni oda: „integer vitae scelerisque purus.“

És e férfiú nincsen többé!  
Ez előtt egy évvel leányát, nem rég két ukáját vesztette el. Szerette őket. És szerető lelkét megtörte a háromszoros nagy csapás.

Sirját két millió magyar-protestáns fájó kegyelete veszi körül. És a fájdalomban egy egész nemzet osztozik.

Elvesztettük. . . De egészen nem veszthettük el. . . Non cum corpore exstinguuntur magna anima. . . Multos oblivio obruet; ille posteritati narratus et traditus, superstes erit. — Élete áldás volt és emléke is áldás lesz nekünk!

## TÁRCZA.

### Fehér Örzse.

— Ballada. —

Fehér Örzse szombat este kiül az ajtóba.  
Arra megyen Berki Józsi, ő vele áll szóba.  
Oly jókedvű, ugy nevetgél, mintha volna gerle —  
„Berki Józsi, isten áldjon, csak egy szóra jer be!

Fehér Örzse két szép szemecillagokat gyujtna.  
Babonázó szpségével kiállott az útra.  
— „Azért amért két szép arcod mátká csóktól lángol,  
Jer be hozzám . . . oh, talán csak nem félsz te egy lánytól!“

Berki Józsi rátekinett szeliden, félénken,  
Úgy remegett mint nyárlevél felleghajtó szélben,  
Talpa alatt meggyult a föld, érzi is hogy éget.  
S mintha egész világ nyomná, ugy tetszik szívének.

— „Fehér Örzse, Fehér Örzse, hagy útamra mennem!  
Van énnékem mátkám immán, egy imádó szentem.  
— A mikor még két szemedtől esdettém az üdvöm:  
Hamis lelked, mert kellett hogy kárhozatra küldjön?“

„Hej pedig hogy szerettelek! tanum ott az égben!  
S nem is tudlak elfeledni sohasem egészen . . .  
Késő . . . késő . . . vonjuk reá a feledés fátylát . . .  
Megverne az Isten, hogyha megcsálnám a mátkát!

Fehér Örzse szemecillagok, a harag ég benne.  
— „Meghalok én, itt melletted, e nagy szegyenembe,  
Kitépem a szívem onnan, hogy többet ne verjen,  
Levágom a bogár hajam, a porban heverjen;

„Két kezemmel kioltom a két szemem világát:  
Hogy ne lássák a koldusnak az ő boldogságát!

Gyöngytermetem, ha'ttyu nyakam darabokra tépem:  
Ne nézhessen soha reám, a nyertes kevélyen!“ —

Fehér Örzse szemecillagát két nagy könnyű ol'tja —  
Keble szorul, csipőjéig a fűzöt megbontja,  
Megtépi a patyolatot reszkető kezével —  
— Berki Józsi nézi, majdhogy megeszi szemével.

Fehér Örzse bogár haját kebelére ereszti  
— Berki Józsi perczről-perczre esztét jobban veszti.  
Eper ajka csábitóan válik mosolygóra.  
S Berki Józsi esztét vesztve térdepel a porba.

— „Itt vagyok hát te előtted, ide hozott bűnöm:  
Hamis lelked hogy még egyszer kárhozatra küldjön!  
Álnokságod, mit bánom én, égesse el szívem!  
Hogyha az üdv maga várna, elmennék-e innen?“

„Egő szívem, csak hazudtam, más kit sem imádozt!  
Mosolyodért megvettem az egész menyországot!  
Két szemedért váró mátkám od'adom a búnak!  
Egy csókodért az örök kint sem tartom hosszúnak!“ —

Fehér Örzse szép ajakán édes mosoly látszik.  
— „Berki Józsi, lejjöss-e hát kicsi-kis szobámig?  
Leülsz-e hát én mellém a puha keretre.“  
Ráborulsz-e szerelemtől dobogó keblemre?“ —

Fehér Örzse kipirult mint a pünkösdi rózsza.  
Berki Józsi szivta le a halványságot róla.  
Oly jó kedvű, ugy nevetgél mintha volna gerle —  
— Én Istenem, ha a nagy ég bűnödért megverne!

\* \* \*  
Berki Józsi késő éjjel indul messzi földre,  
Alig-alig talál haza hűvös őszi kődbe.  
Nagy betegség vette elő, az ágyhoz szegezte.  
Fehér Örszi hjába várja sok-sok szombat este.

— Berki Józsi szivéről rég elszállott a mámor,  
Nincs többé megbabonázva két szem sugarától,  
Fogva tartá, de csak perczig, az az édes inger —  
S aztán magát kaczagta le — kiábrándult szívvél.

\* \* \*  
Fehér Örzse szombat este kiül az ajtóba.  
— „Berki Józsi, szép kedvesem jere be egy szóra.  
Édes anyám rég alszik már . . . a vacsora készen . . .  
Fázó keblem hevülni vágy édes ölelésben.

„Azért amért két szép arczom napról-napra sáppad,  
Tudok én még csókot adni, forrót, akárhányat.  
Ne nézd hogy a szép termetem ca'fűl napról-napra!  
— Oh, csak reám szegyenemnek napja ne hasadna!“ —

Fehér Örzse halvány arczát kifesti pirosra,  
Ugy üldögél öreg estig, ugy vár az ajtóba.  
Pajkos fiuk nótát kezdnek, csufolódón fujják —  
— Fehér Örzse a föld alá vinné le a buját . . .

Fehér Örzse minden este ott ül az ajtóba,  
Csalogatja Berki Józsi . . . csak egy szava volna . . .  
„Ugy-e, azért nem jössz hozzám mert az arczom sáppadt?  
— Sohse érje az a szegyen életben a házat!

Orv kezektől sok kismadár furdik meg a vérbe —  
Fehér Örzse bűnös titkát rá bizta az éjre,  
Két kezével ásta a sirt, köny nem volt szemében . . .  
— „Oh, hisz másképp megölt volna ez iszonyu szegyen!“

Éjjél tájon bagoly huhag a magos toronyba'.  
Komiszarus uramat is ez vezette nyomra.  
— Ugy vallotta be a bűnét sáppadtan, megtörve.  
S kezét, lábát vasra verve ugy kisérték őt be.

Tizenöt év hosszú idő, de főkép a rabnak!  
Nem élvezni édességét tizenöt tavasznak,  
Nem látni a napvilágot a pokol fenéken,  
S ott viselni a gyeheennát a szív közepében!

## Nagy Péter élete.

A protestáns egyház kitűnő feje, annak a városnak szülőtte, melyben kiszzenvedett hamvai fognak nyugodni. Kolozsvár város gyermeke volt a bölcsőtől a koporsóig. Ott született 1819. ápril 22-én, hol hasonló nevű édes atyja a polgári osztályhoz tartozott. Édes anyját Kecskeméti Klárának hívták.

A földi javakban nem igen bővelkedő szülők tehetőséges gyermeküket legdrágább kincsekül tartva, igyekeztek annak lelki kiképzését eszközölni s beadták őt jó idején a már akkor is virágzó ref. főiskolába, hol azután a középiskolai, bölcsészeti, jogi és theologiai tanfolyamot nagy szorgalommal és kitűnő eredménnyel megfutva, 20 éves korában végeztet.

Tanuló korában kitűnt tehetségével, élénk felfogásával, jó kedélyével s kedves humorával; ékesen szólásáról pedig híressé lett szélesebb körben is. A merra csak járt, mint fiatal diák, a hol csak megfordult ünnepek mint legatus, mindenütt megnyerte a szíveket kedves morálával s elragadta a lelkeket beszédes ajkainak erejével.

A pályavégzett 20 éves ifjú még azon évben, melyben az iskolától megvált — 1839. decz. 27. — megválasztották segéd-lelkésznek Kolozsvárra, mely állomását 1840. jan. 1-én foglalta el. Alig töltött azonban itt másfél évet, már 1841. június havában a kolozsvári ref. egyház rendes lelkészévé lett. — Régi vágya volt felkeresni a külföldi egyetemeket, hogy azokban lelkét tovább képezze, megszeresse magának azon ismereteket, melyek életpályájához szükségesek; előbb azonban — az akkori szokás szerint — a philosophiai és theologiai tudományokból a kolozsvári, nagyenyedi és marosvásárhelyi főiskolákban nyilvános szigorlatoknak vetvén alá magát, pappá szenteltetett az 1842. Marosvásárhelyen tartott közszinaton.

Már most valósíthatta régi szándékát s egyháztól egy évre távozási engedélyt, annak néhány buzgó tagjaitól anyagi segínyt is nyert, — kiment a göttingai egyetemre, hol theologiai tanulmányai mellett a természettani és természetrajzi s főleg Bartling, Liestling és Vagner előadásait hallgatta. Bevégezvén tanulmányait, hazatért s reá váró hívei között elfoglalta állomását; még azon év telén súlyos betegségbe esett meghülés folytán, s annyira rosszul lett, hogy életben maradása is igen kétséges volt. Így küzdött a halállal egy egész éven át, míg az 1844-ik év tavaszán betegségéből kiépülve, képes lett ismét a szolgálatra.

Az 1846-ik évben az egyházi főtanács segédtanárul nevezte ki a természettani tanszékre a kolozsvári főtanácsához. Az ifjú tanár — papi teendőit is végezve — nagy előszeretettel tanítgára iránt s nagy szorgalommal kezdte el működését. — kiadván tanítványai számára kézikönyvül Milne Eduárdtól francia nyelven megjelent „Állattan“ — at magyar fordításban.

A nemzeti önvédelmi harc 1848-ban kezdetét vevén, a huzeretet kiragadta őt is a muzsák köréből s szokott foglalkozását odahagyva, önkéntesen vállalkozó segédekkel egy gyutaes-gyárt rögönzött s ennek lett vezetője. És mikor Erdélynek tulnyomó része — Háromszék kivételével, hol még Gábor Áron küzdött s tartotta fenn magát — meghódítva, Urbán hatalmas alá került, ő is

annyi jó hazafiakkal együtt az elbizakodott győző által fogságba jutott s mint ilyen N.-Szebenbe vitetett, honnan csak akkor szabadult ki, midőn Bem Szebenbe vette.

A szabadságharc gyászos vége után Nagy Péter is visszatért békés foglalkozásai mellé, s 1850-ben papságának megtartása mellett megválasztott a kolozsvári főiskolában természettani rendes tanárnak s ezen minőségben működött 9 éven keresztül, megkedvelve tanítványait az őt lelkesítőn szerető ifjúsággal.

Ez időig Erdélyben 4 iskola mellett volt a theologiai seminarium egy-egy tanárral töltve be. Fkkor azonban az erdélyi főtanács — a szétszórva működő erőket összevonva — Kolozsváron állított fel egy theologiai intézetet oly módon, hogy az ott működő 5 theol. tanárt díjazza a nagyenyedi collegium pénzétára; az intézet azonban az n.-enyedi iskola pecsété alatt állítja ki hivatalos iratait, — és csak addig legyen az iskola Kolozsvárhoz kötve, míg a forradalomban feldúlt Nagy-Enyed romjából felépül. — Ezen intézkedés folytán alakult theologiai seminariumhoz Nagy Péter, az egyházi főtanács által a gyakorlati lelkészet tanszékére kinevezetett. — E minőségben töltött 7 év — a legnagyobb munkásságban töltve el — legkedvesebb emlékü multja volt életének. Tanítványai rajogva szerették őt; s egy általa kiválóan kedvelt szakban működve, lelkesült buzgalma folytán egy egészen új korszak állott elő; a nagyképeségű egyházi szónok hatása meglátszott tanítványain is, kik tőlük telhetőleg igyekeztek nyomában haladni a nagy mesternek.

Az 1862-ik évben Nagy-Enyed követelése folytán a theologiai seminarium áttételezett Nagy-Enyedre, de Nagy Péter megmaradt kolozsvári papságában. Ez áthelyezést hosszas és heves küzdelem előzte meg, melyben Nagy Péter és pártja — a nagyobb részben Nagy-Enyeden tanult székely papság ellenében — kisebbségben maradt. De a közvéleményt lassanként sikerült újra megnyernie, s 1864-ben, mikor a főjegyzői hivatal Fogarasi Sámuel halála után ismét választás alá jött, már annyira birta a közkedveltséget, hogy a szavazatok nagytöbbségével választott főjegyzévé. — B o d o l a Sámuel püspöknek 1866. ápril 22-én történt halála után, mint főjegyző — az erdélyi másfél százados gyakorlat szerint — minden választás nélkül következőre, püspökké lett az erdélyi egyházkerületnek, csakhamar megnyerve a királyi megerősítést s a kir. tanácsos címet is. — Mint püspököt találta meg az alkotmányos élet kezdetén a polgártársak bizodalma is. Kolozsvár város részéről országgyűlési képviselővé választván, egyike volt a Deák-párt legendületlenebb híveinek. Utóbbi időben politikába egyáltalán nem elegyedett.

A nagy férfi irodalmi téren tett működéséről csak a legnagyobb elismeréssel lehet szólni. Szónoklata és irodalmi munkássága gyönyörű harmóniában állott.

Magán életét nem lehet szebben vázolni, mintha egy magánlevélből saját szavait soroljuk: „Magán életem — írta — keserű emlékekben gazdag; első nőm három év múlva meghalt, maradtam két árva csecsemővel; szüőimet, 19 éves életben maradt egyetlen öcsémet, a szép reményű ifjút eltemettem; volt idő, mikor házamtól minden évben vonult ki egy-egy temetési menet, s mindegyik után maradt szívemben egy-egy megsajduló seb. — De

ezek az én keserveim, s mint Salamon király mondja: „az embernek ő maga tudja az ő örömét, és az ő fájdalomában idegen szív nem részes.“ — Nem is kellett volna említenem, de mikor egy futó pillantást vettem lefolyt napjainra, lehetetlen vala szememnek meg nem üldözniök e szírtökvekben.“

Második házasságra lépett Wesselényi Krisztina bárónéval, kiből akkor kised két árvája igazi édes anyát, gondos nevelőt, ő maga pedig örömeiben, bánataiban osztó, szerető hű feleséget nyert.

Végül zsinati működéséről. A debreezeni nagy zsinaton mint az erdélyi ref. egyházkerület püspöke hivatalánál fogva jelent meg s annak — miután a legidősebb püspök főt. Török Pál nem jelelt meg — mint sorrendben következő püspök, egyházi részről elnöke lett. Mint a zsinatnak egyházi elnöke, ő mondott buzgó imát az október 31-én tartott megnyitó ünnepély alkalmával. Mint elnök jelen volt a zsinat minden — 29 — ülésin s elnöktársával megosztva az elnöki teendőket, vezette a tanácskozást páratlan szeretetre méltóságával, ügyes tapintattal s kellő higgadsággal.

K. K.

## Nagy Péter a szónok.

Az áldásos élet tanítói, hazafiúi, közéleti, tudományos és irodalmi munkálkodásához méltán párosul, sőt még az előbbieket is felülmúlja az egyházi szónok, — a p r e d i c a t o r.

Nagy Péternek a geniust jellemző sokoldalúságához az adminisztratív és szervező talentumon kívül az ige hatalma és édessége adatott. Talán legnagyobb mérvben.

Az összes magyarországi protestantizmus nem birt közelebről hozzá hasonló egyházi szónokot, úgy hogy általában a r a n y s z á j u, Christosomus jelzővel említtették.

Egész tanulmányt kellene írni, hogy e tekintetben hűen jellemezzük, hiszen maga is legfőbb tanulmányt csinált a papi szolgálat ezen oldalából, a protestáns szertartás legfontosabb eleméből.

Alakján a nyugodtság szentsége ömlött el. Nyulánk természetén mintegy lassu lázban égő fej nyugodott, melyből méla, jóságos, szelid szemek jártak lassan a hallgatóság fölött. Arcvonala a merészség minden szögletessége nélkül magyaros benyomást tett, hosszú homlokot mutatott, az eszmeiség idomát.

Mozdulatai a sima, keresetlen plasticitásban nem sejtették, hogy ez a híres lelkész, — mint egykor Róma rhetorjai, az utolsó redőre kiterjedő figyelemmel mozog.

Hangja esengés nélküli, de messze hallható, lepteben folyó tenor és baryton közti hang volt. Nem dörgött, nem esengett, tompaságában mégis oly mély volt, hogy a vesékből hallzott jóni! Szótagolása classikus magyarságu, hangsulya természetes.

És a mi beszédeinek benső tartalmát illeti, egy apostól beszélt. Az atya álláspontjáról szól: eszünket is meg akarta győzni, oktatott, bizonyított. Csodálatos látással vette elő a természetből a legkényserítőbb hasonlatokat. Bölcs volt. A Kossuthi plasticus képzeletével tudott meggyőzni. Szerette a nesztelenül áldó harmatot dicsérni, éppen mint Kossuth.

Kivált imái voltak bensők, mélyek, közvetlenek és

Fehér Örsze ott csöngötte tiz évig a lánczot.  
Tiz év alatt az eszére sűrű homály szállott.  
Hogyha szóltak néha hozzá, azt felelte rája:  
Régi-régi szeretőjét, Berki Józsit várja. . . .

Kikeletkor, — mesze földről mikor jön a gólya —  
A porkoláb levette a rozsdás vasat róla.  
Magsajnálták árva fejét, haza küldték végre,  
Egy mosolyt egy könyecseppet sem láttak a szemébe.

\* \* \*

Fehér Örsze tündér arca ránczokba verődött,  
Rá sem ismert senki-senki, hogy haza vergődött.  
Csábító szép bogár haja deres lett egészen,  
Összecsapva, székuszálva úgy lebeg a szélben.

Omladozó kis ház előtt tölti el az estét.  
Pajkos fiúk nem gunyolják, nótázva a tettet.  
Merev szeme messze bámul, fényes csillagokra —  
Várja most is Berki Józsit egy rövidke szóra. . . .

— Nagy-Enyed, 1884. —

Szabó Ferencz.

## Illusiok.

Ki gondolna e ezim elolvasásakor másra, mint az ifjúságra. Hiszen mindnyájan tudhatjuk saját életünkben, hogy az illusiok legtermékenyebb talaja az ifjúkor. Ez a vágyak, remények aranyalmak goezpontja, ragyogó napja, mely tündéri fényvel ragyog vissza az eltűnt gyermek-évekre, mesés szép színben varázsolja élénk egy álmodott szép jövő szírvány-szineken játszó s oly sokszor csalfa képét. Vakon sietünk mindannyian elérni az álmodott menyországot . . . s ha nem találjuk . . . ha a küzdelmek, veszélyek között megfutott pályá végén kinos csalodás fellegei vonulnak a nap rózsás sugarai elé . . . akkor már nem

előre, hanem visszafelé álmadozunk. Álmódjuk, hogy mennyivel szebb volna a jelen, ha a külvilág csalóka fénye, szemképrázattól üres tüneményei elnem vakítottak, — téves utra nem vezettek volna.

Istenem, mily szép is lehet  
Ám belülről az az ég!  
Istenem ha én egy kissé  
Oda be pillanthatték.

mondja Aranyánál üdvözítő álmadozással az ábrándos fiu a szírványra tapadó szemekkel, melyet gyermeki phantasiája az ég hidjának képzelte vele.

Aztán megy rohan nem gondolva semmivel, még édes anyja szavával sem, nincs veszély, mely utjában feltartóztatná.

De az értől nem ijed meg,  
Nem hátrálja sikos ut,  
Szóba sem áll vad tövissel:  
Egyre gázol, egyre fut.  
Sem gyönyörre, sem veszélyre  
Nem tekintvén láb alatt,  
Szép szírványt a magasban  
Nézi, nézi és halad.

Ereje is fogyni kezd már, de ő csak halad. —

Ut nélküli avaron,  
Kő hasítja gyenge lábát  
Szürten át, esik-bukik.  
Haj! s aléva roskad össze  
Midőn feljut a fokig.  
Ott is, a mint összerogyva  
Tehetetlen fekvők,  
Epedő nagy kék szemével  
A szírványt nézte még  
A szírványt a mely szinte  
Fogni látszott, sinleni. —  
És mind jobban és mind jobban  
Elsáppadtak színei,

Oh egy kedves álm, egy szép illusio varázsa nem egy könnyen bocsát ki bűvös ígérteiből még akkor sem, ha az álmodott tündéri képet a csaló szemmel láthatólag elhomályosítja, ha a csábító tünemény üres káprázatként oszlik fel a semmiségbe tulcsigázott képzeletünk előtt.

„Szép arany hid, szép szírvány,  
Én szerelmem, bármi vagy“,  
Esdekelt ő tárt karokkal,  
„Oh ne hagyj el, — oh maradj!  
És ha égbe nem mehettem  
Rajtad mint az angyalok,  
Várok, hadd nézzélek még!  
Várok, hadd nézzélek még!  
Várok, hadd nézzélek még!“

Mily szépen ecsetelik e sorok az ifjú szív végtelen fájdalmát egy meg nem valósíthatott szép álm, egy-egy el nem érhetett képzett ezél felett, melylyel a lélek csaknem összeforrt, mely nélkül még az életet sem tartja többé kedvesnek. S bár fülébe esengenek a bölcs szavak:

„Ily korán a sirba mért vágysz?“  
Hamar volna még lehullnod,  
Mint a meg nem ért gyümölcs.  
„Vágyaid elérhetetlen  
Tartományba vonzanak;  
Az, mi után futsz epedve,  
Csalfa, tünde fényalak,  
Egy sugár a nap szeméből . . .  
Büszke diadalmosoly,  
Mely a sirva futó felhőn  
Megtörtik, — de nincs sehol“

— és mégis marad a lélekben valami szomorú, méla érzélem, mely még sokáig eseng a csalfa, tünde fényalak után. — Üres álmkép, semmi egyéb s mégis úgy érzi, hogy eltűntével lelke maradt üresen. Olyan fájó az a tudat;

„Hogy üres kép, játszi sugár,  
Mit olyankor szeme lát,

odaadottak.  
szavai s m  
szottak mi

1884.

gyar protes  
dalma s kö  
művészet a  
nagy könyv  
igazán a  
mely részv  
magyarutcz  
állítva a ra  
volt felhely  
egyházmeg  
gek es az  
kifejezésül  
ség, Nagy-  
szép koszo

Dólu

kül-magyar  
lalták a tén  
ranus. unit  
nagy szám  
állomásozó  
Ott voltak

Mély

dalkör s az

rendkívüli

egyik legki

székre, —

könyörgést

könnyelenül

sanként ki

talról, —

óriási men

néppel telt

ros összes

kedett, a g

tek. A tem

lat képezet

elhunyat k

zengett. K

pett most a

ékesen mag

Ezalatt a h

ban tört ott

felett ott d

Legy

A nag

testantizmus

megdőbentő

az erdélyi re

egyházközse

geli 5 órákor

Végül

vágyódás val

szóvetnekevel

Ninco

Igaz az, h

lője az ifju

kik e tekin

siok varáz

Ha k

log felől g

csalódásai

löttire, a

képzelet sz

zatát. Am

mészetes á

lyes, mint

minduntala

melyek a

scha fel ne

Az i

mondjunk

álmodott m

lamivel kev

valóság, v

sőt a becs

és mértékt

színeke o

Az i

mennyire

följogosít

sem valódi

Miel

megsugom

komolyan,

odaadottak. Zajtalanul lengettek kebeléből tova a fohász szavai s mintha érzékenyebb lett volna a levegő, úgy hallottak minden zugban. Ot hallani megkönnyebbülés volt.

K. K.

#### A temetés.

1884-ik évi szeptember havának 19-ik napját a magyar protestáns egyház, az erdélyi részek magyar társadalma s közölete, a magyar tudományosság s a szónoklati művészet muzsája gyász érzettel jegyzi be az események nagy könyvébe. — Nagy Pétert, a jelesek között is igazán nagyot, e napon helyezték végnyalomra a mely részvét legáltalánosabban kimutatott jelei között. A magyarutczai gyászszal bevont nagy templomban volt felállítva a ravatal, mire azon gyászkoszorúk egész tömege volt felhelyezve, melyeket a délelőtti folyamában az erdélyi gyűlés meg minden részéből összegyűlt gyászkiáltások és az elhunyt tisztelői nyújtottak át mely fájdalom kifejezésül: ezek között voltak a nagyenyedi egyházközség, Nagy-Enyed város közönsége s a Bethlen-főtanoda szep koszorúi.

Döntően 3 óra előtt már hullámzó tömeg tolt a kül-magyarutczába. Nemsokára jöttek a tesületek s elfoglalták a térs templomot. A rom. katolikus, ev. lutheranus, unitárius és görög szertartású felekezetek papsága nagy számban volt képviselve, ugyszintén a Kolozsvárt állomásozó tábornokok és törzstisztek fényes csoportja. — Ott voltak továbbá Szász Károly, Pap Gábor ref. püspökök.

Mély meghatottság látszott mindenütt. A kolozsvári dalkör s az enyedi theologiai dalkar gyászdallamai után rendkívüli érdeklődés között a magyarországi protestánsok egyik legkiválóbbika: Ravész Bálint püspök lépett a szószékre, — bánattal, betegséggel egyaránt sújtva. Megható könyörgést mondott, miközben kevés szem maradhatott könnytelenül. Még egy gyászdal s azután a közönség lassanként kivonul, a fényes érzékösöket levezik a ravatalról, — felhelyezik a díszes hatlovas gyászkoszóra s az óriási menet — mintegy 8.000 ember — megindul a néppel telt utcákon, a piacszoron át a temetőbe. A város összes harangjai zúgnak, az égre sűrű fáklyafüst emelkedett, a gyászfátyollal bevont gázlámpák halványan égtek. A temetőhez közel a három főtanoda ifjusága sorfalat képezett. A testületek körülvezték a ravatalt, mire az elhunyt helyezték, s a „dalkör“ ismét egy bánatos dalt zengett. Keresztes József nagyenyedi theologiai tanár lépett most az emelvényre s legszebb beszédei egyikét tartá, ékesen magasztalva s gyászolva az elhunyt főpásztort. — Ezalatt a halomra rakott fáklyák füstje magas oszlopokban tört az égre s mire beborult az est — Nagy Péter felett ott domborodott a sirhalom.

Legyen emléke áldott, nyugalmra csendes!

A nagyenyedi reformált egyházközség az egész magyar protestantizmust ért megmérhetetlen veszteségnek és váratlan csapásnak megdöbbentő fájalmával eltelve öltött gyászt magára. Nagy Péter az erdélyi reformált egyházkerület püspöke, s mint ilyen a nagyenyedi egyházközség első papja ninesen többé! 1884. szeptember 16-án, reggeli 5 órakor, bevégezte 65 esztendőre terjedt, áldással teljes életét.

Végőst dobant a szív, melynek nemesre, magasra irányult vágyódása vala minden éréte; az ész, mely hitnek és bölcseségnek szövéténekévilágította nekünk, végső lobbot vetett! Ninesen többé! Akaratának nemes küzdelmekben megszentelődött.

#### Nem hid, a mely összekötné Földdel a menny kapuját!

Igaz az, hogy az illuziók kiváltságos birtokosa és termelője az ifjuság s vannak olyan véralakú nők és férfiak, kik e tekintetben éltük fogytáig ifjak maradnak, az illuziók varázshatalmából soha ki nem szabadulnak.

Ha komoly, összeráncolt homlokkal akarnánk e dolog fölül gondolkodni, ilyenformán beszélünk: az élet csalódásai fölötti panaszok nagyobb része a természetfölöttire, a földön fel nem található eszményre hajlandó képzelet szertelenségében, tulcsapongásában leli magyarázatát. Am a tapasztalatlan kora ifjúkor phantasiájának természetes álmadozása magában véve korántsem oly veszélyes, mint az a mesterkéltén fokozott képzelődés, mely minduntalan szakít a világgal s oly tárgyakat hajhász, melyek a dolgok természetes összefüggésében sehol és soha fel nem találhatók.

Az ilyenek méltán csalódnak, csalódnok kell. Mit mondjunk azokra, kik késő bánattal sirnak a fölött, hogy álmodott mennyországuk üdvözítő anyala a szerelem valamivel kevesebb ideig maradt szállásán, mint az örökkévalóság, vagy nem sikerült kincsét kincsre halmozniok, sőt a becsülés és hírnév sem ütött be abban az alakban és mértékben, mint azt phantasiájuk előre oly gazdag színekbe öltöztetett.

Az ilyenek önmagukat becsülték többre, mint a mennyire természeti adományaik s szerzett tulajdonaik följogosíthaták s ezzel párhuzamosan a külvilág tárgyait sem valódi értékük szerint mérlegelték.

Mielőtt tovább folytatnám e komoly elmélkedést, megsugom, hogy tárczám olyan lesz, mint a magyar nóta: komolyan, busan kezdődik s vígan végződik.

(Vége következik.)

dött ereje — bár földi érdekek kelnek túsára — nem virja tovább nemes harszait; ajkainak égi ihlete — bár a hitnek várát kétey ostromolja — nem hirdeti többé Isten beszédeit!

„Meggzúnt a mi szívünknek öröme;

Siralomra fordult a mi örömlünk;

Leesett a mi fejünknek koronája!“ . . .

És mikor hallottuk . . . meghasogatók ruháinkat és gyászruhába öltöztetvén bemenék az Úr házába. És elküldök a mi háznoknak Gondviselőt és a Népnek Véneit gyászruhákba öltöztetvén . . . hogy koporsójánál könyörögjenek a Nép maradekéért, az igazakért, kik még találtak . . . Emléke legyen az élőknek áldott, örökre áldott!

## LEVELEZÉS.

Maros-Ujvár, 1884. szept. 17.

József főherczeg folyó hó 21-én Maros-Ujvár vendége lesz!

A népszerű főherczeg látogatásának eme híre az általános öröm élénk visszhangját kelté fel szíveinkben. Fogadására méltó és díszes előkészületek lettek téve. — Juchó Ferencz bányatanácsos ur, — ki az Ujvárra látogató vendégek iránt oly finom, oly előzékeny szokott lenni — kiadta a jelszót . . . A többi magától értődik: lett volna egy szép ünnepély, marosujváriason . . . ha egy rövidke távirat így nem hangzik a magasból: „Ö Fensége látogatása elmarad, bővebben írásban. Pacor ezredes.“

Azonban hisszük, hogyha ez alkalommal nem is, de rövid időn tisztelhetjük körünkben Ö Fenségét; sőt ama remény is él bennünk, hogy az új bánya — eme névtelen, kereszeteletlen szép egészséges gyermek — keresztiszülőit épen a felséges uralkodóházából nyerendi meg. Adja a jó isten!

Az új tanév kezdetén helyén látom megemlítést tenni állami elemi fiu- és leányiskolánkról, hol 3—400 között váltakozó „tudományoszjas“ gyermek kéri naponkint a szellemi tápot. Az ember szinte „meghőbörödik“ (ezt a szót Málvinkától loptam) látva mikép tudják e létszámhoz kevés tanítóink ellátni ez éhes csapatot.

Az egyik üresedésben levő tanítói állomás betöltését nagyon óhajtuk. De azt is kívánjuk, hogy a helyi kincstári kath. templom kántorának ezen állomás betöltésével kapcsolatos ügye is mielőbb, véglegesen elintéztetnék. Ezen ügynek teszegetését — ha darázs-fészekbe nyulunk is — azon esetre tartjuk fenn, ha az említett üresedés nem az igazság és a méltányosság szerint töltenék be s melynek szemelölt tartásáért ezen kath. érdeklőn kért a helyi főbányahivatal is kérvényezett. Sapientis sat . . . !

Derek műkedvelőink szeptember hó 13-án újból egy kedves estélyt szereztek a „Cszimadia mint kísértet“ népszimium előadásával. Pásztor Gyula (Sass István cszimadia), Bogdánffy Katinka (Zsuzsi leánya), Csizsér Árpád (Miska cszimadia inas) igazán elemőkben voltak. Szerepök psychologiai részét pompásan tükrözték vissza; remekelték s a jóízűen mulató publikumot egészen magukkal ragadták. Jován Miklós (Alpári földesur), Virág J. (orvos), Bogdánffy Irma (Sassné), Damé K. (molnár-mester) jól játszottak, szerepeiket ügyesen megfelelő routinnal emelték érvényre. Ugyanezt mondhatjuk Boér Janiról, kinél eredetibb zsidót képzelni sem tudtunk volna. Pétersberger Janka, Vlád Gizella, Tenky L., Molnár F., Vincze F., Papp M. kisebb szerepeiket jól felfogták s elég kedélyesen forgolódtak. Egészen véve a darab összesség volt. Ének-részét is kielégítette a várakozást. Sic itur ad astra!

A szokásos táncmulatság most is meg lett tartva, még pedig tüzzel-lélekkel. Sokan hiányoztak, mégis elegen voltak . . .

Volt egy asszony e bálban, kiről Balsackal elmondhatni: angyal vagy: szerelmed-, doemon: képzelődésed-, gyermek: hited-, éltés: tapasztalásod- férfi: eliméd-, nő: szived-, óriás: reményed-, anya: fájdalmaid által! — Hogy ki volt? találják ki az asszonyok.

És volt egy kis leány, kiről Vörösmarty írhatná: természet remeke, lélekzete: tavasz, köre paradicsom . . . s kiről én is elmondhatom: tökélyes mint Junó, szép mint Vénus, „hős“ mint Minerva. Hogy ki volt? találják ki az ujvári ktsasszonyok. Nézzenek mind a tükörbe, mint én ama „üres kosárba“, melyet nekem a „hős Minerva“ (Milike) adott s melyet zsebre rakott szegény

Zandirhám.

#### Az ázsiai cholera népszerű ismertetése és óvszabályai.

A m. kir. belügyminiszter a törvényhatóságoknak a lehető széles körben leendő elterjesztése végett következő közérdekű utasítást küldötte meg egyelőre magyar nyelven:

A cholera Ázsiának egy részében, Keletindianában honos tájbetegség, mely az orvosi tudomány kutatásai szerint egy puszta szemmel nem látható (mikroszkopieus) élő szervezet által hozatik létre akként, hogy az az emberi test belsejébe jutva ott elszaporodik és a szervezetet súlyosan megbetegíti.

Az elődi által megfertőzött emberek ezen fertőzést elhuzerolják s leginkább ürülékeikkel más helyekre áter-

jesztik. Ha ez olyan helyen történik, mely az elődi elterjedésének kedvező, akkor az embereknek nagy száma fertőzhető meg és cholerajárvány fejlődik.

Ekként értelmezhető, hogy a cholera terjedése az emberi közlekedés vonalai szerint történik és hogy annál gyorsabban terjed, mennél gyorsabbak az emberi közlekedés eszközei.

A cholera terjesztő eszközei: a cholera vidékekről utazó embereknek kiválasztásai, különösen pedig a cholera betegnek hányás és hasmenés által eltávolított ürülékei s mindazon helyek és tárgyak, melyek ezen ürülékek által megfertőztettek, ilyenek: az árnyékszékék és emésztő gödrök, melyekbe ezen ürülékek jutnak; ezeknek elvezető csatornái; valamint elég gyakran a kutak, melyek az árnyékszékékhez vagy elvezető csatornához oly közel esnek, hogy ezeknek tartalma a földrétegen keresztül a kutak vizébe szivároghat.

Nedves, szellőzetlen szobáknak földje és fala; trágya és egyéb hulladékok halmaza, ha a cholera ürülékek ezekbe jutnak.

Vászonneműek, ágyi ruhák, butorok; kereskedelmi, sőt élelmi cikkek, ha cholera ürülékekkel érintkezésbe jöttek. Ugy látszik, élő állatok is elvihetik szőrükön a cholera fertőzést.

A friss cholera ürülékek nem fertőznek; fertőző erejük akkor fejlődik, ha ezen ürülékek poshadnak.

Ha a cholera ürülékek más állati szervezetből eredő és poshadó hulladékok közé jutnak, akkor fertőző erejük gyorsan és nagy mértékben fejlődik ki.

A cholera betegek érintése vagy azoknak kilölegzése, kipárolgása nem veszélyes; ellenben az ürülékek által fertőzött tárgyak, ha egyszer a poshadás bennük megindult, ugyszintén ar ilyen tárgyakat környező levegő azokra, a kik benne tartózkodnak, veszélyesek.

Ezen oknál fogva s cholera-ban elhaláltak poshadásnak indult teste, valamint a cholera ürülékekkel ronidott és hosszabb ideig heverő ruhaneműk kiválóan veszélyesek.

Mindamellet, hogy a mai élők közlekedés folytán a cholera fertőzést minden helyre elvitethetik emberek és tárgyak által, mégsem fejlődik az mindenhol és minden időben járvánnyá.

Járvánnya ott fejlődik, ahol a helyi és időbeli viszonyok kedveznek.

Mint kedvező helyi viszonyok ismeretese a laza rétegy lyukacsos vizet átbocsátó talaj, kivált ha az sok állati hulladékot és nedvességet tartalmaz.

Időbeli legkedvezőbb viszonyok gyanánt ismeretese: a meleg évszak, kivált ha a nyári rekkenő hőséget sűrű esőzés vagy vízáradások előzték meg; azonban télen a fűtés által megmelegített szobalevegővel, is kedvezhet a cholera fejlődésének.

A cholera fertőzést bejuthat az ember testébe a levegővel, vízzel és egyéb italokkal és úgy látszik ételkel is, ha azok cholera ürülékektől fertőzve vannak.

Nem minden ember bir egyenlő hajlammal a cholera-ra; azonban teljes biztonságban senki sincsen.

Emésztési zavarokban szenvedők, hasmenésre hajlandók, véznák, gyenge testalkatúak, aggok, nők, gyermekek nagyobb hajlandósággal birnak, ugyszintén azok, kik folytonos rettegés vagy az egészséges fenntartásának szabályai ellenkező életmód által magukat nyengitik.

A cholera egy egész községet vagy vidéket nem lep el egyszerre, hanem keletkezésekor ennek csak egyes helyeire szorítkozik s ilyenkor terjedésében czélszerű intézkedések által még sokszor megakadályoztatik, míg ha az nem történik, ellepi az egész községet, vidéket; midőn azután minden ellene fordított erőfeszítés többnyire sikertelen. Ezért legfőbb, hogy már az első esetet nyomon kövesse az orvos erélyes intézkedése.

(Folytatás következik.)

## VEGYES HIREK.

— **Temetési küldöttségek.** Nagy-Enyed városa megható kegyelettel adott kifejezést a feledhetetlen emlékeztető Nagy Péter, erdélyi ref. püspök oly váratlanul bekövetkezett elhunytá feletti mély részvételének. A gyász-hír megérkezéttel azonnal gyászlobogók lepték el nevezetesebb középületeinket, hirdelve, hogy a közszereletben álló főpap ékesen szóló ajkai örökre elnémultak, hogy nemes alakját, szellemes arcának jóságos vonásait többé látni nem fogjuk. A Bethlen-főtanoda előljárósága, a ref. keblly egyháztanács, a város képviselöte gyűlést tartván, mindenik testület elhatározta, hogy az elhunytnak a haza, az egyház s a tudomány iránti érdemeit jegyzőkönyvben megörökíti, ravatalára koszorút tesz s temetésén küldöttségileg képviselöti magát. A küldöttségi tagok száma, a temetésen testületileg megjelent theol. fiatalsággal s az önként csatlakozott tanítókkal és ifjakkal együtt megközelítette a kétszázat.

— **Szüreti kilátások.** A szeptemberi száraz meleg napok annyira elővitték az augusztusban még hazymazöld színű s kőkeményesü szőlőbogyók fejlődését, hogy a már-már reményt vesztett szőlős gazdak derültebb kedvel nézhetnek a szüret elébe, s nem csak sok, de meg-

lehetős jó bort is remélhetnek. különösen ha a meggyőzött rosz szokással felhagyva, nem tépik le mindjárt okt. 25-dike után nagy mohósággal a félig érett fűrtöket, hanem türkötetik magukat legalább október végeig. — E tekintetben egy kis meggyehatósági figyelmeztetés is igen jó hatású lenne.

— **Az erdélyi róm. cath. status által igazgató tanács** jelentésének megvizsgálására kiküldött 15-ös bizottság Kolozsvárt f. hó 17-én ült össze. Jelen voltak Geczó János kir. táblai tanácselnök elnöke alatt: Barcs Ferenc nagyrépost, Beke Antal kanonok, Wessely Károly borbándi plébános, apát, dr. Csiky Viktor egyetemi rector, Seethal Ferencz, Dorgó Albert, Török Bertalan és dr. Móhay Sándor jegyző. A bizottság folytonos ülésének után 19-én délelben végezte el munkáját, sok tekintetben nevezetes észrevételeket terén az igazgató tanács munkálataira.

— **Meghívó.** Az alsófehérmegyei tanító-egyesület nagyenyedi fiókkörének tagjait, valamint a tanügy iránt érdeklődőket bátor vagyok felkérni, hogy f. évi szeptember 24-én d. e. 6 órakor Nagy Enyeden a polg. leányiskola tantermben tartandó fiókköri ülésre megjelenni sziveskedjenek. — **Tárgysorozat.** 1. Elnöki megnyitó Nagy Lajos által. 2. Nyilvános tanítás Nagy Géza által. 3. Demeter Kálmán „Az isoholai- és közegészségügy” cz. értekezése felolvasásának folytatása s az értekezésből felállított tételre megvitatása. 4. Nyilvános tanítás Balázs Gyula által. 5. „A törtszámok tanításáról a népiskolában” értekezés, tartja Bartha Zsigmond. 6. Hárszabályzat előterjesztése egy e végre kiküldött bizottság által. 7. Indítványok. — Kelt Nagy-Enyeden, az alsófehérmegyei tanító-egyesület nagyenyedi fiókköre választmányának 1884. évi szept. hó 14-én tartott üléséből. Balázs Gyula, fiókköri jegyző.

— **A cholera** Franciaországban enyészben van, de terjed Spanyolhóban, kivált pedig Olaszország partvidékén. Leginkább dühög a gyönyörű fekvésű, de az emberi gondatlanság miatt temérdek felhalmozott rondsággal fertőzött s szűk, egészségtelen lakásokkal bővelkedő Nápolyban, hol a napi halálozás 200—400 között ingadozott. A nemes szívű olasz király értesülve a nagy pusztulásról, ministereitől kísérve személyesen jelent meg, hogy királyi példaadással buzdítsa a tisztviselőket kötelességeik adaadó teljesítésére, reményt s bátorságot csepegtessen az elcsüggedt nápolyi lakosság szívébe. Kórházról kórházra járt s kegyteljes biztató szavakat intézett a halállal küzdőkö betegekhez. Önfeláldozása nem maradt jutalmazatlan, úgy látszik megjelenése s czélszerű intézkedések szigorú fogantatása óta a járvány ereje napról napra hanyatlak.

— **„Carbenet” jeles vörösbőr.** Hektoliter 35 frt; nagyobb mennyiségben jutányosabb. Gyomorbakok, lázak stb. ellen kitünő óvszer. Megrendeléseket elfogad a kiadó.

— **Piaczi árjegyzék.** Nagy-Enyed, 1884. sept. hó 18-dikéről Hectoliter tisztabuza 5 frt 25 kr. Rozs 3 frt 75 kr. Elegybuza 4 frt 50 kr. Törökbuza 5 frt, új 4 forint 25 kr. Zab 2 frt — kr. 100 kilm széna 4 frt 40 kr. Egy kilogramm sertésbús 48 kr, marhahús 40 kr, borjúhús 36 kr. berbécsbús 28 kr.

### IRODALOM.

**A Pesti Hirlapot,** mely ez idő szerint a legértelmesebb magyar napilap s mely a legkiválóbb publicistikai és szépirodalmi erők egyesíté magá körül, melegen ajánljuk a magyar olvasó közönség pártfogásába, mint oly demokratikus lapot, mely nem szolgál egy párt sem, — csak a magyar állam és nemzet ügyét s eszerint mint denki pártkülömbőség nélkül élvezheti. A Pesti Hirlap, tekintve nagy terjedelmét — mindennap 14—16 vasár- és ünneppapokon husz-huszon négy s hetfőn és ünnepek után is tizenkét oldalon jelenik meg — ma a legolcsóbb lap is. Negyedévre 3 frt. 50 kr.; egy hóra 1 frt 20 ma a legkisebb néplapok, melyeket terjedelmre négyzszerezsen mul felül. — Gazdag napi rovatán kívül folyton két regényt közöl; naponként két három tárcát hoz; színházi, távirati és napihir rovatá bővebb, mint a legnagyobb lapoké, melyekkel jólértesültség dolgában is kiállja a versenyt. Benne a komoly politikus ép úgy megjel a neki való olvasmányt, mint a szépirodalmat a nők, kiknek divat-tudósításokkal és hetenként zene-melékkel is kedvesedik. Vezérezik-keik Beksics Gusztáv, Eötvös Károly, Pesti Frigyes, Pulszky Ferencz, Törzs Kálmán, tárczáit, karezoletait: Mikszáth Kálmán, Tóth Béla, Váradi Antal, Jakab Elek, Győri Vilmos, Könyves Tóth Kálmán, Hindi Árpád, Radó Antal, Kürthy Emil, Sziklay János, Milkó Izidor, Csáktornyai Lajos s általában az öregebb és ifjabb írók közül a kiválóbbak szolgáltatják. Szeptember elsejétől kezdve előfizetőinek azt a különös kedvezményt is nyújtja, hogy ezek minden vasárnap külön négyoldalas zene-melékletet kapnak a laphoz, legújabb és legjobb zongora-darabokkal, vastag, finom papírra nyomva, úgy hogy azok negyed-évenként egy-egy tartalmas zene-albumba lesznek köthetők, mely méltán foglalhat helyett művelt családjaik asztalán. Valóban méltó a Pesti Hirlap a pártolásra. A kiadóhivatal (Budapest, V. Nádor-utca 7. Légrády testvérek) levelező lapon nyilvánított óhájra mutatóványzó-mokat egy hétig ingyen küld.

— **Nincsen vidéke hazáknak,** mely a rövid idő alatt rend kívül megkedvelt „Magyar Salon” képes havi folyóiratot ne ismerné. A „Magyar Salon” első füzeté ez évi májusban jelent meg és azóta ezekre megy száma ezen kitünő folyóirat megrendelőinek, mely irodalmunk legelső tekintélyének és művészetünk legkitünőbb mesterei-

nek támogatása mellett oly nívaura emelkedett, hogy az összes fővárosi és vidéki sajtó egyértelmű nyilatkozata szerint, méltán megemlékezhet bármely hasonló irányú külföldi vállalat. A „Magyar Salon” hat mind újabb füzeté egy-egy magasabb fokozatot jelent e folyóirat ham-ladásában és az éppen most jelent 5-ik (szeptemberi) füzet valóban oly nagyszerűen sikerült, hogy a magyar irodalom és művészet igazi díszére válik. Elég ha a tartalomjegyzéket egyszerűen felsoroljuk, hogy a művelt magyar közönség meggyőződjék a „Magyar Salon” előkelő izlésű modoráról és tömegesen hozzájáruljon annak fentartásához, mely a kiadónak minden látszat szerint rendkívüli áldozatokba kerül. A füzetet Tóth Kálmán meglepően szép arcképe nyitja meg, a legközelebbi bajai ünnepély alkalmára, Szana Tamás irt hozzá életrajzot és Inezédi László ismerteti Baja városát. Található még a füzetben ezen-kivül Tóth Kálmánnak egy roppant érdekes sajtókezű kézirata, egy költeménye sithouettel illusztrálva, a költő szülőházának rajza Szechy Gyulától és Vadnay Károly a költő kebelbarátjának fotográfiája. Következik ezután egy székely népballada Benedek Elektől megragadó szép rajz kíséretében, továbbá Pataky László Párisban élő magyar művész rajz kíséretében, Jókai Mór eredeti regénye, „Az apja fia”, melyet a megterhelte. Jókai Mór eredeti regénye, „Az apja fia”, melyet a „Magyar Salon” részére irt, Jókai Róza k. a. rajzaival, gróf Vay Sándor hangulatos költeménye „Ave Maria”. Dr. Ötvös Adolf „Re-miniscenciák Lauberről” arcképpel. Tóth József beszéde „Az első pillangó” 3 szövegrajzzal, Tábori Róbert „A Wagner-kultusz Német-országban”, Kodolányi Antal „A Jäger-féle ruhakodásról”, 4 eredeti kép-László „A garam-szentenedeki templom újjászülése”, 4 eredeti kép-pel. Borostyáni Nándor eredeti regénye, „Utazás a Duna jegén” 2 szövegrajzzal, Siposs Soma gyönyörű költeménye képkereben, Lukácsy Sándor egy új népsziműve „Az Isten keze” és az „Égyveleg” rovat-melynek változatos tartalma kiváló figyelmet érdemel: tudományos apró-ságok, Deák Ferencz eredeti kézirata, Kossuth Lajos Viradar egy új találmánya, egy humoros reclame-czikk „A nagy dob”, Aranypor, Adomák képekkel, Divat, Humor, Talányok és megletések díjak ki-oztatásával, szerkesztői posta. Mindez oly érdekesen és élvezetesen van összeállítva, hogy nem mulaszthatjuk el a „Magyar Salon” szeptem-beri füzetét különösen is igen melegen ajánlani a t. olvasó közönsé-günknek. Előfizetési ára egész évre 7 frt, félévre 3 frt 50 kr, negyed-évre 1 frt 70 kr, diszkóteszi tábla 80 kr. Megrendelhető a „Magyar salon” kiadóhivatalában Budapest, Dohány-utca 12-ik sz. 1. emelet.

— **Ujjonnan megjelent magyar könyvek,** melyek Wokál János könyvarusnál kaphatók Nagy-Enyeden. 1. Nádasdi, Zrinyi és Frangepán a vérpádon 1671. Irta Liesztkovszky József, ára 1 frt. 2. Ausztria és Magyarország a uizenkilenczedik század első tizedében. Kiadatlan forrá-sok alapján. Irta Wertheimer úde, ára 4 frt. 3. A jó gaz-dasszonykodás alapelvei. Utmutatás a középrenid háztartás vezetésére. Irta Teraszuczy József. Harmadik kiadás, ára 40 kr. 4. Gazdasági kis tükör a falusi ifjúság számára tanuló és olvasókönyvül. Kiadta az orsz. magyar gazda-sági egyesület, ára 50 kr. 5. Szerény kísérletek, beszély-fűzér. Irta Singer Mihály, ára 1 frt 20 kr. 6. Magyar Helikon. Jeles magyar államférfiak életrajz-gyűjteménye. Szerkesztette dr. Zolyomi Lajos, ára 2 forint. 7. Magyar Helikon. Jeles magyar államférfiak életrajz-gyűjteménye. Szerkesztette Helmér Ágost és dr. Mongold Lajos, ára 2 frt. 8. Magyar Pantheon a magyar történelem, művészet és irodalom 150 kimagasló alakja, képekben és rövid élet-rajzokban föltüntetve. Irta dr. Márki Sándor, ára 60 kr. 9. Horvát nyelvtan. Tankönyvül és magánhasználatra. Irta Margitai József, ára 1 frt 50 kr.

— **„Községek kézikönyve,** vagyis a községi életre vonatkozó összes törvények és miniszteri rendeletek betű-rendben”, ily című, 20 ives művet ad ki Gyalogvári A. ügyvéd a községek számára, melyben minden törvény, szabály és tárgy betűsorozat szerint könnyen feltehető lesz. Ára 2 frt. Megrendelhető Salzer A. könyvkiadóhivatalá-ban, Budapesten VII. ker. dobutca 14. sz.

**FELELŐS SZERKESZTŐSEG:**  
**Dr. MAGYARI KÁROLY.**  
**TÖRÖK BERTALAN.** SZILÁGYI FARKAS.  
KIADÓ-TULAJDONOS: WOKÁL JÁNOS.

Sz. 186—1884.  
végreh.

**Árverési hirdetmény.**  
Alólirt kir. bir. végrehajtó ezennel közhírré teszi, miszerint a tordai kir. törvényszéknek 1882. évi 2425 számú végrehajtást elrendelő és a marosújvári kir. járásbírószá-gnak 1882. évi 1256 számú kiküldő végzése folytán tordai Virág Antal végrehajtató részére nagylaki Burnácz Antal végrehajtást szenvedő ellen 220 frt o. é. tőke s járulékaik iránt kielégítés képenbíróilag lefoglalt és 500 frtra becsült ingóságokra a marosújvári kir. járásbírószágnak 1884. évi 1243 számú végzésével 220 forint tőke, ennek 1882. évi július hó 1-ső napjától járó 6% kamatai, óvási. 1/2% váltó-díj s eddig összesen 91 frt 35 krban megállapított költ-ségek itánt a további kielégítési végrehajtás elrendeltevén. Ennek folytán az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmé-ben felperes végrehajtató képviselő írásbeli jelentkezésére a 101—82. számú végrehajtási jegyzőkönyv alapján vég-rehajtató, foglaltatók és felülfoglaltatók javára is, a mennyi-ben ezek is árverési jogot nyertek volna, tekintettel az idézett t. cz. 103. §-ra, az árverésnek Nagy-Lakon vég-rehajtást szenvedő lakázan leendő megtartására határnapul **1884. évi szept. hó 24-ik napján délelőtti 9 órája** kitézetik, a mikor a bíróság lefoglalt 20 szekér széna 250 véka tiszta buza, 100 véka répa a legtöbbet ígéro-nek, az idézett t. cz. 108. §-ban megállapított feltételek mellett, készpénzért, szükség esetén a becsáron alól is el-foghatnak. Egyszersmind felhívtnak mindazok, kik az elárvereztetni rendelt ingóságok vételárából a végrehajtató, követelését megelőző kielégítéshez tartanak jogot, hogy elsőbbségi igénybejelentéseiket a felhozott törvények. 111. és 112. §-ai értelmében az árverés kezdetéig alólirt ki-küldött végrehajtónál vagy írásban beadni, avagy szóval bejelenteni tartoznak, különben a későbbben beadott ígé-nyek a törvényes eljárást akadályozni nem fogják.  
Kelt Maros-Ujvárt, 1884. évi szept. hó 3-ik napján.

**Papp,**  
kir. bir. végrehajtó.

### A t. cz. magyar olvasó közönséghez!

Tisztelettel értesítjük a t. cz. magyar olvasó közönséget, hogy „Gondúzó” czimen új szépirodalmi heti lap jelent meg kiadásunkban, melyre vonatkozva megismertettük következő programunkat:

Távol tartva magunkat minden pártoskodástól, azt a földadatot tűztük magunk elé, hogy lapunkat a legszi-gorubb elvek szerint szerkesztjük, úgy hogy azt minden anya bátran adhatja serdülő leánya kezébe; a magyar iro-dalmat tehetségünk szerint fogjuk ápolni, és nemzetünk kedvelt íróinak kedvelt munkáit közöljük, különös sulyt fek-dalmat regényirodalomra, adni fogunk beszélyeket, költeményeket, vidámító humoreszkeket a közmívelést előmozdító tetve a regényirodalomra, adni fogunk beszélyeket, költeményeket, vidámító humoreszkeket a közmívelést előmozdító azonkivül tekintettel leszünk a jelesebb külföldi regényekre is.

Támogatva legkiválóbb íróink által, minden törekvésünket oda irányozzuk, hogy lapunkat folyvást tőkelyete-sítsük és emeljük, hogy oly családi lapot nyujtsunk a hazai olvasó közönségnek, minő tekintve a legnagyobb, gond-dal választott, dus tartalmat, a pompás kiállítást és a föltöbbsé olesó árt, hazánkban mostanig nem jelent meg és — joggal mondhatjuk — **mely a házagot kitélteni lesz hivatva.**

Előszó számunkat következő munka társakkal kezdjük: **P. Szathmáry Károly, Mikszáth Kálmán, Kazár Emil, Margitai Dező, stb.**  
A második számban érdekesítő, nagyobb szabású történeti regényt kezdünk meg **P. Szathmáry Károlytól** e czimen: **„SZÉKELY TÁMAD, SZÉKELY BÁNJA.”**

A negyedik számban **Mikszáth Kálmán,** fiatal íróink e matadorja szokott kedélyes és megragadó modorával kisebb regényt fog közölni a fővárosi életből.  
A hatodik számban nagyobb társadalmi regényt kezdünk meg **Dr. Sziklay Jánostól.** Szigorúan és lelkiismeretesen tartva szem előtt programunkat, az a biztos remény keességét minket, hogy a „Gondúzó” kedvelt olvasmányává válik minden művelt családi lapot, hogy valóságos g o n d ú z ó vé legyen és valódi házi kincset képezzen arra nézve. ki szünőráiban érdekes olvasmányynyal akar foglalkozni.

#### Előfizetési föltételek:

A „Gondúzó” szépirodalmi heti lap, megjelen minden vasárnap 3 ivnyi tartalommal, azonkivül a képezzimlappal ellátott bori-tékon két oldalnyi hasznos tudni valókkal és talányokkal, a következő előfizetési árak mellett:  
Egy évre 6 frt., félévre 3 frt., negyed évre 1 frt 50 kr. Egyes szám ára 15 kr.  
A jutalmakat illetve is arra törekedtünk, hogy előnyt nyujthassunk t. előfizetőinknek.  
Tettesek áldozatok árán azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy kizárólag előfizetőink számára olajnyomatu, eredeti magyar festménye-ket sokszorosítottunk minék következtében minden féléves előfizetőnknek egy, az egész éveseknek pedig két képet adhatunk. E képek jól és tar-tósan készített, mosható arany keretben, 84 cent. magassak és 70 cent. szélesek, egészen készen a fölfüggesztéshez, és egy darab ára csak is 2 frt. — E képek a következők:  
Szent István király. — Kossuth Lajos. — Deák Ferencz. — Petőfi Sándor. — Vörösmartí Mihály.  
Továbbá a következő életképek:  
Vasárnapi mulatság falun. — Czigány tanya az erdőben. — Csikós élet. — A puszták fia.  
Mutatóvány számokkal szivesen szolgálunk díjtalanul és bérmentesen, gyűjtőknek 10 előfizető után egy tiszteletpéldányt adunk.  
A t. cz. hazai olvasó közönség részéről élénk részvételre számítva, reméljük, hogy vállalatunkat a tőkely legmagassabb fokáig emel-tetjük és tisztelettel kérjük hazai irodalmunk becses pártfogóit, hogy minket e hazafias vállalatunk előmozdításában tehetségük szerint párt-fogolni kegyeskedjenek.

• **Előfizetéseket elfogad WOKÁL JÁNOS** könyvkereskedése Nagy-Enyeden.

Tisztelettel  
**„a Gondúzó” szerkesztősége és kiadóhivatala**  
Budapesten belső dob-utca 14.

Ny. Wokál János gyorsajtóján Nagy-Enyeden.

Sz  
A K  
Wok  
az e  
Kesz  
Az er  
(B.)  
bir oly  
egyhá.  
képezik.  
6.482,59  
csak nép  
ség tekin  
likus lakó  
a többi i  
véve: a z  
jából.  
A n  
bir hatá  
házak pé  
működő  
ily auton  
hetőségét  
dolog, az  
tholikus  
261.000  
katkolikus  
közö szer  
leg mege  
zozhat, k  
szó magy  
az erdély  
ménytelen  
Auto  
fejlődött,  
delelek s  
ben — a  
a legjobb  
népoktata  
dekében.  
Hogy  
Eg